

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENEN ÖĞRENCİLERİN KELİME ÖĞRENME STRATEJİLERİ*

Bircan EYÜP**

Betül DEMİREL YILDIRIM***

Öz

Bu çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin kelime öğrenme stratejilerini belirlemek ve kullandıkları kelime öğrenme stratejileri ile cinsiyetleri, uyrukları ve yaşları arasındaki ilişkiyi tespit etmektir. Araştırma tarama modeline uygun olarak tasarlanmıştır. Araştırma grubunu Karadeniz Teknik Üniversitesinin çeşitli fakültelerinde öğrenim gören 105 yabancı uyruklu öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin % 31.4'ü kadın, % 68.6'sı erkek; % 61.9'u 18-23 yaş arası, % 38.1'i 24 yaş ve üzeri; % 49.5'i Asya, % 44.8'i Afrika ve % 5.7'si Avrupa uyrukludur. Araştırmada Kocaman ve Kızılkaya Cumaoğlu (2014) tarafından 5'li likert tipinde geliştirilen 'Yabancı Dilde Kelime Öğrenme Stratejileri Ölçeği' kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 16 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda öğrencilerin en çoktan en aza doğru kullandıkları kelime öğrenme stratejilerinin bellek stratejileri (X= 23.82), duyuşsal stratejiler (X= 20.50), sosyal stratejiler (X= 19.20), bilişsel stratejiler (X= 14.29), üst-bilişsel stratejiler (X= 13.58), tamamlayıcı stratejiler (X= 12.32) olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin kelime

*Bu araştırma, İğdır I.Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar Kongresi'nde (6-7 Kasım 2018, İğdır, Türkiye) sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Trabzon, bircaneyp@gmail.com

*** Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Trabzon, btldmrl@gmail.com

öğrenme stratejileri ile cinsiyetleri, uyrukları ve yaş değişkenleri arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Kelime öğrenme stratejileri, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, yabancı dil öğrenimi.*

VOCABULARY LEARNING STRATEGIES OF THE STUDENTS LEARNING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Abstract

The aim of this study is to determine the vocabulary learning strategies of students who learn Turkish as a foreign language and to determine the relationship between their vocabulary learning strategies and their gender, nationality and age. The research was designed in accordance with the survey model. The study group consisted of 105 foreign students studying at various faculties of Karadeniz Technical University. 31.4 % of the students were female, 68.6 % were male; 61.9% between the ages of 18-23 years, 38.1 % 24 years and over; 49.5 % is Asian, 44.8 % is African and 5.7 % is European. In the study, 'Scale for Vocabulary Learning Strategies in Foreign Language' developed by Kocaman and Kızılkaya Cumaoglu (2014) was used. The data were analyzed by using SPSS 16 program. At the end of the analysis, it was found that students use memory strategies ($X = 23.82$), affective strategies ($X = 20.50$), social strategies ($X = 19.20$), cognitive strategies ($X = 14.29$), meta-cognitive strategies ($X = 13.58$) and compensation strategies ($X = 12.32$). It was determined that there was no significant difference between the students' vocabulary learning strategies and gender, nationality and age variables.

Keywords: *Vocabulary learning strategies, teaching Turkish as a foreign language, foreign language learning.*

1. GİRİŞ

İletişim, insanlığın varoluşundan itibaren süregelen kendini veya kişi, olgu ve olayları anlatma ve anlama ihtiyacıdır. İnsanlar kendilerini ifade etmek için birçok yol kullanmışlardır ancak bunların en mükemmeli dil ile olan anlatımdır (Özkan ve Sevinçli, 2013: 9). İnsanoğlunun hayatta kalma sorununu aşmada kullandığı temel yöntemlerden biri dildir (Haviland, Prins, Walrath ve McBride,

2008: 209). Bu bakımdan ortak dile mensup olan insanlarda benzer duygu ve düşünceleri uyandırması ve onları bir arada tutmasıyla toplumun temel yapı taşları arasında yer alır. Dilin toplumlar için gördüğü bu vazifeyi, kelimelerin de dil için gördüğü söylenebilir.

Kelimeler, belli kurallar doğrultusunda bir araya getirilerek dil örgüsünü oluştururlar. Bu dil örgüsüne “anlatım” denilmektedir (Özkan ve Sevinçli, 2013: 9). Bir dilin gerçek anlamda öğrenilmiş olabilmesi için o dildeki anlatımları anlamlandırabilmek ve o dilde anlatımı gerçekleştirebilmek gerekmektedir. Bu aşamada bireyin gramer bilgisinin yanında, kelime bilgisinin de önemi ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle yabancı dil öğreniminde en önemli unsurlardan biri kelime bilgisidir. Zira dil edinimi, kelime bilgisi veya kelime öğrenimi olmadan gerçekleşemez (Laufer, 1986). Kelime öğrenimi, dil edinim sürecinin başından sonuna kadar devam eden bir durumdur. Bireyin kendisine aktarılanı anlayabilmesinde ve kendisini ifade edebilmesinde sahip olduğu kelime dağarcığı belirleyici bir rol oynar. Nitekim kelime bilgisi eksikliği, anlamın aktarılmasındaki en büyük engeldir. Kelime bilgisi temel dil becerilerinin birlikte kullanılmalarında önemli bir işleve sahiptir (Krashen, 1989’dan akt. Kocaman ve Kızılkaya Cumaoğlu, 2014: 292). Bu nedenle dil öğretiminde kelime öğretimi büyük önem taşır.

Kelime öğretimi, öğretmen tarafından sınıf içerisinde yaptırılan çeşitli etkinliklerle gerçekleştirilmeye çalışılır. Bu bazen sadece kelimelerin öğretilmesine odaklanılarak yapılırken, bazen de diğer dil becerileriyle birlikte ele alınarak yapılır. Ancak dil öğrenimi sadece sınıfla sınırlı kalan bir süreç değildir. Öğrenciler sınıf dışında da bireysel olarak dil öğrenmeye devam etmektedir. Özellikle de yabancı dil öğretiminde öğrenciler yeni kelimeleri öğrenme konusunda daha bağımsız öğrenmeler gerçekleştirebilirler. Bunu yaparken de farkında olarak veya olmayarak bazı stratejiler kullanırlar. Riding ve

Rayner (1998), kişinin kendine uygun olduğunu düşündüğü ve kullandığı stratejilerin kişiyi amaca ulaştırması gerektiğini söylerler. Kişi, hangi strateji veya stratejileri kullanacağına karar verirken kendi öğrenme durumunu gözden geçirir ve kendine en uygun olanı tespit etmeye çalışır. Tespit ettiği stratejiyi öğrenme için kullanır ve kendine uygun olup olmadığını test eder. Stratejiden verim alamazsa onu kendine göre değiştirip geliştirir veya yerine başka bir strateji koyar. Bu nedenle aslında her bireyin öğrenme stratejisinin kendine özgü olabileceği söylenebilir. Kullanılan değişik ve etkin stratejiler sayesinde zamandan tasarruf edilir ve bilgiyi işlemede pratiklik kazanılır. Her bireyin kendine özgü bir ya da birden fazla öğrenme stratejisi olabilir.

Yabancı dilde kelime öğrenimi esnasında her bireyin kendine uygun stratejiyi keşfedip kullanmasının yanında öğretmenin de hedef kitleyi iyi tanması ve en az birkaç stratejiyi aynı anda kullanması gerekmektedir. Öğreten, “Bu stratejiler öğrenilen kelimenin uzun süreli saklanması ve gerektiğinde hatırlanmasını sağlıyor mu?” sorusunu temel alarak kullandığı stratejileri sık sık test etmeli ve gerekiyorsa öğrenenlerin durumlarına göre değiştirip geliştirmelidir. Bu sayede kelime bilgisi gelişiminde etkili olduğu tespit edilen stratejilerin kullanımı arttırılarak öğrenenin öğrenme ortamına etkin katılımı sağlanmış olur (İlter, 2014).

Kelime öğrenme stratejileri sıklıkla genel öğrenme stratejilerinin bir alt kategorisi olarak görülür (Carter ve McCarthy, 1988; Schmitt, 1997). Bu nedenle kelime öğrenme stratejilerini tespit etmek için Oxford’un (1990) ‘Dil Öğreniminde Strateji Ölçeği’ birçok araştırmacı tarafından kullanılmaktadır. Ölçek, doğrudan stratejiler ve dolaylı stratejiler olmak üzere iki kategoriye ayrılmıştır. Kategoriler kendi içinde üçer boyut olmak üzere toplam altı boyuttan oluşmaktadır. Doğrudan stratejiler; bellek stratejileri, bilişsel stratejiler ve tamamlayıcı stratejilerdir. Dolaylı stratejiler ise üst-bilişsel stratejiler, duyuşsal

stratejiler ve sosyal stratejilerdir (Kocaman ve Kızılkaya Cumaoğlu, 2014: 295). Bellek stratejileri, bilginin uzun süreli belleğe gönderilmesinde, depolanmasında ve gerektiğinde tekrar kullanılmasında rol oynar. Bilişsel stratejiler, dil edinimi esnasında alınan bilgiyi zihinde modellemede, gözden geçirip anlamlandırmada ve öğrenilen hedef dilde mesaj alıp üretmede kullanılır. Doğrudan stratejilerin üçüncüsü olan tamamlayıcı stratejiler de dili öğrenme esnasında sınırlılıkların üstesinden gelmek ve ortaya çıkan eksikliği gidermek için kullanılırlar. Üst-bilişsel stratejiler, öğrenen her bireyin kendine göre öğrenmeyi planlama, düzenleme ve değerlendirme amacıyla kullandıkları stratejilerdir. Duyuşsal stratejiler, öğrenenlerin öğrenmeyle ilgili tutum, duygu ve düşüncelerini kontrol edebilmelerine ve öğrenme isteğini arttırabilmelerine yardım eden stratejilerdir. Sosyal stratejiler ise, bireyin dil öğrenimi amacıyla başkalarıyla çalışarak sözlü iletişim kurmalarına yarayan stratejilerdir (Cesur ve Fer, 2007).

Dil öğrenen bireylerin öğrenme sürecinde; bireysel veya çevresel faktörlerin, içinde bulunduğu durumlar ve kişilerin etkisiyle dil öğrenme stratejilerini kullanım durumları şekillenir (Nisbett ve Shucksmith, 1886). Bu bağlamda bireyin herhangi bir ya da birkaç stratejiyi kullanmasında bazı değişkenlerin etkili olup olmadığı sorusu gündeme gelmektedir. Bu doğrultuda, bu araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin kelime öğrenme stratejilerini belirlemek ve kullandıkları kelime öğrenme stratejileri ile cinsiyetleri, uyrukları ve yaşları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Nicel paradigmaya dayalı olarak düzenlenen bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama yöntemi, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yöntemidir (Karasar, 2009: 77). Bu araştırmada da yabancı uyruklu öğrencilerin kelime öğrenme stratejileri

ile mevcut durumları (cinsiyet, yaş, uyruk) arasındaki ilişki incelendiğinden tarama yöntemi kullanılmıştır.

2.1. Araştırma Grubu

Araştırma grubunu Karadeniz Teknik Üniversitesinin çeşitli fakültelerinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin bir alt kümesi oluşturmaktadır. Bu duruma bağlı olarak çalışmada uygun örnekleme tekniği kullanılmıştır. Zaman, para ve iş gücü ile ilgili sınırlılıklar nedeniyle araştırmacılar uygun örnekleme tekniğini kullanabilirler (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Bu durum, sonuçların genellenmesi bakımından bazı sınırlılıklara sebep olsa da bu sınırlılıklar istatistiksel olarak kontrol altına alınabilmektedir (Barker, Pistrang ve Elliott, 2002).

Araştırmaya katılan 105 öğrencinin cinsiyetleri, uyrukları ve yaşlarına ait bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilere Ait Demografik Bilgiler

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	33	31.4
	Erkek	72	68.6
Geldikleri Kıta (Uyruk)	Afrika	47	44.8
	Asya	52	49.5
	Avrupa	6	5.7
Yaş	18-23	65	61.9
	24 ve üzeri	40	38.1

Araştırmaya katılan öğrenciler toplamda 35 farklı ülkeden gelmektedir. Bu sayının çok olmasından dolayı öğrenciler geldikleri kıtalara göre sınıflandırılmıştır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada Oxford'un (1990) 'Dil Öğreniminde Strateji Ölçeği'nden hareketle Kocaman ve Kızılkaya Cumaoğlu (2014) tarafından geliştirilen 'Yabancı Dilde Kelime Öğrenme Stratejileri Ölçeği' kullanılmıştır. 5'li likert tipinde hazırlanan ölçek 32 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 6 boyuttan meydana gelmektedir. Bunlar (Kocaman ve Kızılkaya Cumaoğlu, 2014: 295) :

Doğrudan Stratejiler

- a. Bellek Stratejileri (Bilgiyi hatırlamak ve depolamak için)
- b. Bilişsel Stratejiler (Dili anlamak ve kullanmak için)
- c. Tamamlayıcı Stratejiler (Dil öğrenme sınırlılıklarının üstesinden gelmek için)

Dolaylı Stratejiler

- d. Üst-Bilişsel Stratejiler (Öğrenmeyi planlamak ve izlemek için)
- e. Duyuşsal Stratejiler (Duyguları ve motivasyonu kontrol edebilmek için)
- f. Sosyal Stratejiler (Dil öğrenme sürecinde başkalarıyla çalışmak için)

Bu araştırmada ölçeğin toplamı için Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı değeri 0.86 bulunmuştur. Alt faktörlerin Cronbach 's Alpha güvenilirlik katsayıları tek tek incelendiğinde ise bellek stratejilerinin 0.76, bilişsel stratejilerin 0.76, tamamlayıcı stratejilerin 0.76, üst-bilişsel stratejilerin 0.77, duyuşsal stratejilerin 0.75 ve sosyal stratejilerin 0.76 olduğu tespit edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Verilerin toplanabilmesi için önce Karadeniz Teknik Üniversitesinin çeşitli fakültelerinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenciler belirlenmiştir. Daha sonra gönüllülük esasına dayalı olarak araştırmaya katılmak isteyen öğrencilere eğitim öğretimlerini aksatmayacak şekilde araştırmacı gözetiminde ölçek uygulanmıştır. Ölçeğin uygulanmasında öğrencilere herhangi bir süre sınırlaması yapılmamıştır.

Elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik teknikler, t-testi ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan yabancı öğrencilerin kullandıkları kelime öğrenme stratejilerini tespit etmek için tanımlayıcı istatistik tekniklerden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Kullandıkları Kelime Öğrenme Stratejileri

KÖS	X	S	Sd
<i>Bellek Stratejileri</i>	23.82	4.96	.48
<i>Duyuşsal Stratejiler</i>	20.50	4.89	.48
<i>Sosyal Stratejiler</i>	19.20	4.77	.47
<i>Bilişsel Stratejiler</i>	14.29	4.15	.40
<i>Üst-bilişsel Stratejiler</i>	13.58	3.59	.35
<i>Tamamlayıcı Stratejiler</i>	12.32	3.94	.38

Tablo 2 incelendiğinde Türkçe öğrenen öğrencilerin en çok kullandıkları kelime öğrenme stratejisinin doğrudan stratejilerden bellek stratejisi ($x=23.83$, $S=4.96$) olduğu görülmüştür. Öğrencilerin kullandıkları diğer kelime stratejilerinin ise sırasıyla duyuşsal ($x=20.50$, $S=4.89$), sosyal ($x=19.20$, $S=4.77$), bilişsel ($x=14.29$, $S=4.15$), üst-bilişsel ($x=13.58$, $S=3.59$) ve tamamlayıcı ($x=12.32$, $S=3.94$) stratejiler olduğu görülmektedir.

Türkçe öğrenen öğrencilerin kullandıkları kelime öğrenme stratejileri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız gruplar için t-testi ile analiz edilmiş ve bulgular Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Kelime Öğrenme Stratejilerinin Cinsiyete Göre T-Test Sonuçları

KÖS	Cinsiyet	N	X	S	sd	t	p
Bellek Stratejileri	Kadın	33	24.51	5,53	103	,95	,34
	Erkek	72	23.51	4,68			

Duyuşsal Stratejiler	Kadın	33	15.45	4,25	103	1,98	,05
	Erkek	72	13.75	4,01			
Sosyal Stratejiler	Kadın	33	12.93	3,85	103	1,08	,28
	Erkek	72	12.04	3,97			
Bilişsel Stratejiler	Kadın	33	13.54	3,41	103	,06	,94
	Erkek	72	13.59	3,69			
Üst-bilişsel Stratejiler	Kadın	33	21.69	5,21	103	1,70	,09
	Erkek	72	19.95	4,67			
Tamamlayıcı Stratejiler	Kadın	33	18.51	3,68	103	,99	,32
	Erkek	72	19.51	5,19			

Tablo 3'e bakıldığında öğrencilerin cinsiyetleri ile kullandıkları kelime öğrenme stratejileri olan bellek ($t_{(103)}=.95$; $p>0.5$), duyuşsal ($t_{(103)}=1.98$; $p>0.5$), sosyal ($t_{(103)}=1.08$; $p>0.5$), bilişsel ($t_{(103)}=.06$; $p>0.5$), üsts-bilişsel ($t_{(103)}=1.70$; $p>0.5$) ve tamamlayıcı ($t_{(103)}=.99$; $p>0.5$) stratejiler arasında anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir.

Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin kullandıkları kelime öğrenme stratejileri ile yaşları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla bağımsız gruplar için t-testi tekniğinden yararlanılmıştır.

Tablo 4. Öğrencilerin Kelime Öğrenme Stratejilerinin Yaşa Göre T-Testi Sonuçları

KÖS	Yaş	N	X	S	sd	t	p
Bellek Stratejileri	18-23	65	24,00	4,62	103	,44	,65
	24-üzeri	40	23,55	5,51			
Duyuşsal Stratejiler	18-23	65	14,01	3,97	103	,85	,39
	24-üzeri	40	14,72	4,43			
Sosyal Stratejiler	18-23	65	12,35	3,68	103	,09	,92
	24-üzeri	40	12,27	4,37			
Bilişsel Stratejiler	18-23	65	13,55	3,57	103	,09	,92
	24-üzeri	40	13,62	3,66			
Üst-bilişsel Stratejiler	18-23	65	20,33	4,38	103	,44	,65
	24-üzeri	40	20,77	5,67			
Tamamlayıcı Stratejiler	18-23	65	19,23	4,59	103	,08	,93
	24-üzeri	40	19,15	5,12			

Tablo 4'te gösterilen bulgulara göre öğrencilerin yaşları ile kullandıkları kelime öğrenme stratejilerinden bellek ($t_{(103)}=.44$; $p>0.5$), duyuşsal ($t_{(103)}=.85$; $p>0.5$), sosyal ($t_{(103)}=.09$; $p>0.5$), bilişsel ($t_{(103)}=.09$; $p>0.5$), üst-bilişsel ($t_{(103)}=.95$; $p>0.5$) ve tamamlayıcı ($t_{(103)}=.08$; $p>0.5$) stratejiler arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin kelime öğrenme stratejileri ile uyrukları arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek için Kruskal Wallis tekniği kullanılmıştır. Analiz sonucu elde edilen bulgular tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrencilerin Kelime Öğrenme Stratejileri İle Uyrukları (Geldikleri Kıtalar) Arasındaki Farklılıklar

KÖS	Değişkenler	N	Sıra Ortalama	X ²	sd	p
Bellek Stratejileri	<i>Afrika</i>	47	52.7	1.59	2	.45
	<i>Asya</i>	52	54.9			
	<i>Avrupa</i>	6	38.4			
Duyuşsal Stratejiler	<i>Afrika</i>	47	54.4	1.92	2	.38
	<i>Asya</i>	52	53.6			
	<i>Avrupa</i>	6	36.4			
Sosyal Stratejiler	<i>Afrika</i>	47	57.2	3.52	2	.17
	<i>Asya</i>	52	51.4			
	<i>Avrupa</i>	6	33.5			
Bilişsel Stratejiler	<i>Afrika</i>	47	55.8	3.70	2	.15
	<i>Asya</i>	52	52.9			
	<i>Avrupa</i>	6	30.5			
Üst-bilişsel Stratejiler	<i>Afrika</i>	47	52.5	0.56	2	.97
	<i>Asya</i>	52	53.6			
	<i>Avrupa</i>	6	51.2			
Tamamlayıcı Stratejiler	<i>Afrika</i>	47	55.1	3.44	2	.17
	<i>Asya</i>	52	53.6			
	<i>Avrupa</i>	6	30.8			

Tablo 4'te görüldüğü üzere öğrencilerin uyrukları ile bellek ($X^2=1.59$, $p>.05$), duyuşsal ($X^2=1.92$, $p>.05$), sosyal ($X^2=3.52$, $p>.05$), bilişsel ($X^2=3.70$, $p>.05$), üst-bilişsel ($X^2=0.56$, $p>.05$) ve tamamlayıcı ($X^2=3.44$, $p>.05$) stratejiler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

3. TARTIŞMA ve SONUÇ

Kelime bilgisi yabancı dil öğreniminin bütün süreçlerinde önemli rol oynar. Dil öğrenen kişi hem sınıf içi hem de sınıf dışı etkinliklerle bireysel olarak kelime hazinesini geliştirmeye çalışır. Öğrenciler kullandıkları kelime öğrenme stratejilerinin yardımıyla geniş ve zengin bir kelime hazinesine sahip olurlar. Ancak genellikle öğrencilerin çoğu farkında olmadan bu stratejileri kullanırlar (Nation, 2001). Bu çalışmanın sonucunda, Türkçe öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin en çok kullandığı kelime öğrenme stratejilerinin bellek, duyuşsal ve sosyal stratejiler olduğunu gösterirken; en az kullandıkları stratejinin tamamlayıcı stratejiler olduğunu göstermiştir. Bu sonuç öğrencilerin hem doğrudan hem de dolaylı stratejileri kelime öğreniminde kullandıklarını ortaya koymaktadır.

Alanyazın incelendiğinde, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin hemen hemen benzer kelime öğrenme stratejilerini tercih ettikleri görülmektedir. Biçer ve Polatcan (2015) 50 yabancı uyruklu öğrenci ile yaptıkları çalışmalarında öğrencilerin en çok bellek, üst-bilişsel, duyuşsal ve sosyal stratejileri kullanırken; bilişsel ve telafi stratejilerini daha az kullandıklarını belirlemişlerdir. Bu çalışmada ise öğrencilerin üst-bilişsel stratejileri bilişsel stratejilerden daha az tercih ettikleri belirlenmiştir. Ancak her iki çalışmada da öğrencilerin kullandıkları stratejilerin birbirine benzer stratejiler olduğu görülmektedir.

Tok ve Yığın (2014) yabancı uyruklu öğrenciler ile yaptıkları görüşmelerde öğrencilerin en çok sosyal ve belirleyici kelime öğrenme stratejilerini kullanırken; en az bellek stratejilerini kullandıklarını tespit etmişlerdir. Oysa bu çalışmada öğrencilerin en çok bellek stratejilerini kullandıkları belirlenirken; en az tamamlayıcı stratejileri kullandıkları görülmüştür. Nitekim Çetinkaya (2012) Almanca öğretmeni adayları üzerine yaptığı çalışmasında, adayların hafıza ve bilişsel stratejileri daha çok kullandıklarını; sosyal stratejileri ise daha az

kullandıklarını belirlemiştir. Türkiye’de bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal stratejilerle öğrenme imkânları daha fazla iken Türk öğrencilerin kendi ülkelerinde yabancı bir dili öğrenirken bu imkânlarla daha sınırlı biçimde sahip oldukları söylenebilir. Bu sonuçlar, öğrenme ortamlarının da kullanılan stratejiler üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir.

Dil öğreniminde bireysel farklılıklar önemli rol oynar ve bu farklılıklardan biri de cinsiyettir (Cook, 2008). Genelde bireylerin dil öğrenme stratejisi seçiminde bile cinsiyetleri önemli bir rol oynar (Oxford ve Nyikos, 1989’dan akt. Shadikah, Fauziati ve Supriyadi, 2017). Fakat bu araştırmada öğrencilerin cinsiyetleri ile kullandıkları kelime öğrenme stratejileri arasında herhangi bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Alanyazın incelendiğinde de benzer sonuçlara ulaşan araştırmalar tespit edilmiştir. Gömleksiz (2013) tarafından yapılan çalışmada yabancı dil öğrenen Türkçe öğretmeni adaylarının kullandıkları öğrenme stratejileri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır. Yabancı dil öğrenen üniversiteli İranlı öğrenciler üzerine yapılan çalışmada da araştırmacılar kadın ve erkek öğrencilerin kullandıkları kelime öğrenme stratejileri arasında herhangi bir farklılık tespit edememişlerdir (Ansari, Vahdany ve Sabouri, 2016). Ancak Na (2015) araştırmasında, İngilizce öğrenen Çinli kadın öğrencilerin üst-bilişsel ve bilişsel stratejileri kullanırken, erkek öğrencilerin sosyal stratejileri daha çok kullandıklarını belirlemiştir. Çevik ve arkadaşları (2018) da ortaokul öğrencilerine yönelik yaptıkları çalışmalarında kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla bilişsel stratejileri daha çok kullandıklarını, ancak diğer stratejilerin kullanımında cinsiyetler arası herhangi bir farklılığın olmadığını tespit etmişlerdir.

Araştırmada öğrencilerin yaşları ile kelime öğrenme stratejileri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır. Diğer bir değişken olan öğrencilerin uyrukları ile kelime öğrenme stratejileri arasında da herhangi bir anlamlı ilişki

bulunamamıştır. Alanyazın tarandığında, yaş ve uyruk ile kelime öğrenme stratejileri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu araştırmada öğrencilerin cinsiyet, yaş ve uyrukları ile kelime öğrenme stratejileri arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan analizler sonucu, bu değişkenlerin öğrencilerin kullandıkları kelime öğrenme stratejileri üzerinde belirgin bir rolü olmadığı ortaya çıkmıştır. Ancak kanaatimizce ileride yapılacak çalışmalarda araştırmacılar, öğrencilerin hedef dile yönelik akademik başarıları ile kullandıkları kelime öğrenme stratejileri arasındaki ilişkiyi ele alıp inceleyebilirler.

KAYNAKÇA

- Ansari, M., Vahdany, F. ve Sabouri, N. B. (2016). The relationship between the use of vocabulary learning strategies and gender of Iranian EFL learners. *Research in English Language Pedagogy*, 4/1, 88-100.
- Barker, C., Pistrang, N. ve Elliott, R. (2002). *Research methods in clinical psychology* (2nd ed.). Chichester: John Wiley&Sons.
- Biçer, N. ve Polatcan, F. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kelime öğrenme stratejilerinin değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 54, 811-828.
- Carter, R. ve McCarthy, T. (1988). *Vocabulary and language teaching*. New York: Longman.
- Cesur, M.O. , Fer, S. (2007). Dil öğrenme stratejileri envanterinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması nedir? *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4/2, 49-74.
- Cook, V. (2008). *Second language learning and language teaching*. London: Edward Arnold.

- Çelikkaya, Ş. (2012). Almanca öğretmeni adaylarının sözcük öğreniminde kullandıkları öğrenme stratejileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 71-76.
- Çevik, H., Orakcı, Ş., Aktan, O., Toraman, Ç. ve Ayçiçek, B. (2018). Ortaokul öğrencilerinin kelime öğrenme stratejilerinin çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi (Ankara ili örneği). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18/2, 796-814.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. ve Hyun, H. H. (2012). How to design and evaluate research in education (8th. Ed.) New York: Mc Graw Hill.
- Gömlüksiz, M. N. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının İngilizce dil öğrenme stratejilerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi (Fırat Üniversitesi örneği). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6/11, 576-601.
- Haviland, W.A., Prins, H.E.L., Walrath, D. ve McBride, B. (2008). *Kültürel antropoloji* (Çev. İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu), İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- İlter, İ. (2014). Kelime öğretiminde grafik düzenleyicileri (frayer modeli örneği) *Turkish Studies*, 9(3), 755-770.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Laufer, B. (1986). Possible changes in attitudes toward vocabulary acquisition. *IRAL*, 24/1, 70-75.
- Kocaman, O. ve Kızılkaya Cumaoğlu, G. (2014). Yabancı dilde kelime öğrenme stratejileri ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 293-303.
- Na, W. (2016). Gender differences in the use of English vocabulary learning strategies in Chinese senior high school. *Studies in Literature and Language*, 12/4, 58-62.
- Nation, I.S.P. (2001). Learning vocabulary in another language. New York: Cambridge University Press.

- Nisbett, J., ve Shucksmith, J. (1986). *Learning strategies*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Özkan, M. ve Sevinçli V. (2013). *Söz dizimi*, İstanbul: Akademik Kitaplar.
- Riding, R. ve Rayner, S. (1998). *Cognitive styles and learning strategies understanding style differences in learning and behaviour*. London: David Fultos Publishers.
- Sarıgül, E. (2017). Yabancı dil öğretiminde sözcük öğrenimi ve öğretimi sürecine genel bir bakış. *International Journal of Social Science*, 54, 91-104.
- Schmitt, N. (1997). *Vocabulary learning strategies*. N. Schmitt ve McCarthy (Ed.), içinde *Vocabulary: description, acquisition and pedagogy* (199-227). Cambridge: Cambridge University Press.
- Shadikah, A. A., Fauziati, E. ve Supriyadi, S. (2017). *The effect of vocabulary learning strategies on vocabulary mastery based on gender differences*. Proceeding of 2nd International Conference of Arts Language And Culture. 03 Kasım 2018 tarihinde <https://jurnal.uns.ac.id/icalc/article/view/16168/13006> adlı sayfadan alınmıştır.
- Tok, M. ve Yığın, M. (2014). Türkçenin ikinci dil olarak öğretiminde öğrencilerin kullandıkları kelime öğrenme stratejileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 41, 265-276.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

One of the most important elements of foreign language learning is vocabulary, because language acquisition cannot take place without vocabulary or learning of word (Laufer, 1986). Vocabulary teaching is realized by the teacher in various activities conducted in the classroom. This is sometimes done by focusing only on the teaching of words or by dealing with other language skills. However, language learning is not only a process limited to the class. Students continue to learn languages outside the classroom. Especially in foreign language teaching, students can learn more about new words individually. In doing so, they use some strategies, sometimes even without knowing that they are doing so.

Vocabulary learning strategies are often seen as a sub-category of general learning strategies (Carter and McCarthy, 1988; Schmitt, 1997). Therefore, Oxford's (1990) Strategy Scale for Language Learning is used by many researchers to identify the vocabulary learning strategies. The scale is divided into two categories: direct strategies and indirect strategies. Each categories consists of three dimensions and of total of six dimensions. Direct strategies: Memory strategies, cognitive strategies and compensation strategies. Indirect strategies: Meta-cognitive strategies, affective strategies and social strategies (Kocaman, Kizilkaya Cumaoglu, 2014: 295).

The aim of this study is to determine the vocabulary learning strategies of students who learn Turkish as a foreign language and to determine the relationship between their vocabulary learning strategies and their gender, nationality and age.

Method

The research was designed in accordance with the survey model. The study group consisted of 105 foreign students studying at various faculties of Karadeniz Technical University. 31.4% of the students were female, 68.6% were male; 61.9% between the ages of 18-23 years, 38.1% 24 years and over; 49.5% was Asian, 44.8% was African and 5.7% was European. In the study, 'Scale for Vocabulary Learning Strategies in Foreign Language' developed by Kocaman and Kizilkaya Cumaoglu (2014) was used. The scale consists of 32 items and has 6 dimensions: memory, cognitive, compensation, meta-cognitive, affective and social strategies. In this study, Cronbach's alpha reliability of the scale was .86. The data were analyzed by using the SPSS 16 program.

Findings (Results)

It was seen that the most preferred vocabulary learning strategy of the students who learned Turkish was memory strategy from direct strategies ($X = 23.83$, $S = 4.96$). The other vocabulary learning strategies used by the students were affective ($X = 20.50$, $S = 4.89$), social ($X = 19.20$, $S = 4.77$), cognitive ($X = 14.29$, $S = 4.15$), meta-cognitive ($X = 13.58$, $S = 3.59$) and compensation ($X = 12.32$, $S = 3.94$) strategies.

According to the obtained results, there is no significant difference between the students' gender and vocabulary learning strategies which comprise memory ($t_{(103)}=.95$; $p>0.5$), affective ($t_{(103)}=1.98$; $p>0.5$), social ($t_{(103)}=1.08$; $p>0.5$), cognitive ($t_{(103)}=.06$; $p>0.5$), meta-cognitive ($t_{(103)}=1.70$; $p>0.5$) and compensation ($t_{(103)}=.99$; $p>0.5$). There is no significant difference between the students' ages and vocabulary learning strategies which comprise memory ($t_{(103)}=.44$; $p>0.5$), affective ($t_{(103)}=.85$; $p>0.5$), social ($t_{(103)}=.09$; $p>0.5$), cognitive ($t_{(103)}=.09$; $p>0.5$), meta-cognitive ($t_{(103)}=.95$; $p>0.5$) and compensation ($t_{(103)}=.08$; $p>0.5$). In terms of students' nationality, there is also no significant difference between the students' nationality and vocabulary learning strategies which comprise memory ($X^2=1.59$, $p>.05$), affective ($X^2=1.92$, $p>.05$), social ($X^2=3.52$, $p>.05$), cognitive ($X^2=3.70$, $p>.05$), meta-cognitive ($X^2=0.56$, $p>.05$) and compensation ($X^2=3.44$, $p>.05$).

Conclusion and Discussion

The results of the study reveal that students use both direct and indirect strategies for learning vocabulary. When the literature is examined, it is seen that the students who learn Turkish as a foreign language prefer almost similar vocabulary learning strategies. Bicer and Polatcan (2015) have determined that the students used mostly memory, meta-cognitive, affective and social strategies, in their studies with 50 foreign students. The above mentioned scholars have found that the students use less cognitive and compensation strategies. Tok and Yigin (2014) found in their interviews with foreign students that students used social and determinative vocabulary learning strategies; they determined that the students use less memory strategies. However, in this study, it was seen that students mostly used memory strategies and less complementary strategies.

Individual differences play an important role in language learning and one of these differences is gender (Cook, 2008). Even in the selection of individuals' language learning strategy, their gender plays an important role (Oxford and Nyikos, 1989, cited in Shadikah, Fauziati and Supriadi, 2017). However, in this study, it was determined that there was no relationship between the students' gender and the vocabulary learning strategies. When the literature is examined, similar studies have been found. In the study conducted by Gomleksiz (2013), it

was revealed that there is no significant relationship between gender and vocabulary learning strategies used by Turkish teacher candidates who learn foreign languages. In a study on Iranian students learning foreign languages, researchers did not find any differences between the vocabulary learning strategies used by male and female students (Ansari, Vahdany, & Sabouri, 2016).

It was also found that there was no significant difference between the student' ages and their vocabulary learning strategies. No significant relationship was found between the students' nationality and vocabulary and learning strategies. When the literature was screened, no study which examined the relationship between age and nationality on vocabulary learning strategies was found.